

27. 7. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Prorogační dološka a soudní praxe

Prorogační dološka je dle § 89a o.s.ř. dohodou podnikatelů o místní příslušnosti soudu prvního stupně ve věcech vyplývajících z jejich podnikatelské činnosti, ledaže zákon stanoví příslušnost výlučnou. Prorogační dološka je také předmětem bohaté judikatury. Právě shrnutí této judikatury je záměrem tohoto článku.



Úvodem nutno zmínit, že velká část judikatury se zabývá prorogační dološkou – dohodou o místní příslušnosti – ve vztahu ke spotřebitelům. Ovšem vzhledem k novelizaci příslušného ustanovení o.s.ř. k 1.1.2014, které takové dološky jednoznačně vylučuje, se v zájmu aktuálnosti článku touto problematikou, až na jednu výjimku, nebudeme zabývat.

Rozsah a důsledky prorogace

První okruh otázek, o kterých budeme pojednávat, jsou otázky působnosti prorogační dološky a důsledků jejího uplatnění. Na první pohled by zákonné znění ustanovení § 89a mohlo zavdávat otázce, zda musí být dohoda uzavřena jednotlivě ke každému vzniklému sporu. Judikatura je však již od devadesátých let ustálena v názoru, že prorogační dohoda se může týkat i eventuálních budoucích sporů vyplývajících z té které smlouvy. Tento výklad činí prorogaci znatelně užitečnějším institutem procesního práva než výklad opačný, neboť je zjevné, že pravděpodobnost dohody mezi stranami až po vzniku sporu je výrazně nižší.

V únoru letošního roku rozhodoval Nejvyšší soud v případě sp. zn. 30 Cdo 3215/2016 o tom, zda se prorogační dološka v rámcové smlouvě automaticky aplikuje také na realizační – kupní – smlouvy (pozn.: v daném případě šlo o prorogaci dle čl. 25 odst. 1 nařízení Brusel I bis; domníváme se však, že úvahy v rozhodnutí užitě je možné aplikovat i na prorogaci dle § 89a o.s.ř.). Předmětná dološka v rámcové smlouvě dopadala na „spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní“. Nejvyšší soud pak dospěl k názoru, že smluvní strany musely s ohledem na konstrukci smlouvy a účel jejího uzavření rozumně předpokládat možnost vzniku sporu a že uzavření jednotlivých realizačních kupních smluv bylo v přímé souvislosti s plněním závazků vyplývajících ze smlouvy. Jinak řečeno, Nejvyšší soud rozhodl, že prorogační dološka v takovém znění obsažená v rámcové smlouvě dopadá i na realizační smlouvy.

V jiném případě rozhodl Nejvyšší soud, že prorogační dološka má ryze procesní účinky a její obsah není dotčen změnou v osobě věřitele.[1] Komentářová literatura pak uvádí, že postupník vstupuje do všech práv postupitele spojených s pohledávkou, a to včetně práva podat žalobu u dohodnutého soudu. [2] Dosud nevyřešena je však otázka, jaký bude osud prorogační dološky v případě, že se stranou původně podnikatelského vztahu stane spotřebitel, jenž účastníkem prorogační dohody být ze zákona nemůže. Ač výše zmíněný komentář uvádí, že postoupením se právní povaha závazku nemění a jedná se nadále o podnikatelský, nikoliv občanskoprávní vztah, a že důležitý je charakter smlouvy, z níž je původní pohledávka postupována, domníváme se, že výklad ustanovení §89a

nedovoluje jiný závěr, než že v případě, kdy se účastníkem vztahu stane spotřebitel, pozbyde prorogační doložka účinnosti. Pokud by pak však naopak spotřebitel postoupil takovou pohledávku na podnikatele, doložka by nejspíše „obživla“. Uvědomujeme si však, že si lze představit i argumentaci pro závěr opačný – např. že dle našeho výkladu se v případě výlučné prorogační doložky se může věřitel této výlučnosti „vyhnout“ postoupením pohledávky na spotřebitele.

Další možnou situací je pak ručení, tedy otázka, zda se prorogační doložka uzavřená mezi věřitelem a dlužníkem bude vztahovat i na ručitele. Zde je však nutno rozlišit teoretické závěry a praktické řešení takové situace. Z pohledu teoretického je nutno si uvědomit, že v případě samostatného ručitelského vztahu je jeho obsahem závazek ručitele plnit věřiteli místo dlužníka, pokud dlužník neplní. Ručitel se však nestává smluvní stranou původní smlouvy, a doložky v ní obsažené tak nemohou mít na ručitele bezprostřední vliv – z tohoto hlediska se tak prorogační dohoda na ručitele nevztahuje, byť samozřejmě nic nebrání tomu, aby ručitel uzavřel s věřitelem prorogaci novou s totožným obsahem jako prorogace původní. Tolik teorie. V praxi jsou však ve velké většině případů žalování dlužník a ručitel společně v rámci jednoho řízení. Za předpokladu, že je tak původní prorogační doložka platná, dojde k aplikaci § 11 odst. 2 o.s.ř. a žalobce – věřitel – si bude moci vybrat, u kterého z v úvahu přicházejících soudů (soud určený prorogací, obecný soud ručitele a případně i obecný soud dlužníka při nevýhradní doložce – k tomu viz níže) žalobu podá. Tento postup byl aprobován i Nejvyšším soudem v usnesení sp. zn. 4 Nd 241/2011. Jaký by ale byl postup v případě, kdy by dlužník žalován z jakéhokoliv důvodu nebyl a žalovaný by byl pouze ručitel? V takovém případě je bez dalšího nutno trvat na výlučné místní příslušnosti obecného soudu ručitele. V úvahu nepřipadá § 89 o.s.ř. stanovící, že soud, který je příslušný k řízení o určité věci, je příslušný k řízení o věcech s ní spojených. Nelze argumentovat, že pokud prorogační doložkou dána příslušnost určitého soudu, tak je takový soud příslušný i k řízení s ručitelem, protože takový vztah je s původním vztahem hmotněprávně „spojený“. „Spojení“ je v předmětném ustanovení třeba vykládat jako procesněprávní spojení ve smyslu § 112 o.s.ř.

Na tomto místě je vhodné zmínit dvě vlastnosti prorogační doložky, které nemusí být na první pohled zjevné a na něž upozorňuje literatura. Při sepisování prorogační doložky je nutné uvědomit si, že na rozdíl od doložky dle Brusel I bis není doložka výlučná[3]. Potenciálnímu žalobci se doložkou dává pouze příslušnost na výběr nad rámec zákonné úpravy. Je možno doložkou založit i místní příslušnost výlučnou, toto však musí být ze znění doložky zřejmé, příkladem lze uvést doložku v tomto znění: „Spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány výlučně u soudu podle sídla věřitele.“ Výše uvedený příklad nás přivádí k druhé avizované vlastnosti – příslušnost soudu se při takovémto znění doložky váže k okamžiku uzavření smlouvy a pozdější změny nemají na příslušnost vliv.[4] Pokud má dle výše uvedené doložky v době uzavření smlouvy věřitel sídlo v Praze, přičemž se později přesídli do Českých Budějovic, výlučně příslušný bude bez dalšího i nadále (obvodní či Městský) pražský soud. Lze si však například sjednat, že příslušný bude soud dle místa sídla žalobce ke dni podání žaloby.

Forma a určitost

Druhým okruhem otázek je forma a určitost prorogační doložky. Formu stanoví zákon jednoznačně – doložka musí být písemná. Může být obsažena jak ve formě ustanovení smlouvy, tak jako samostatná dohoda, a to obecně na všechny potenciální spory stran, na všechny potenciální spory vyplývající z určité smlouvy a také na konkrétní spor. Jak bylo uvedeno výše, může být uzavřena pro futuro i ex post. Dohoda dokonce může být uzavřena i odkazem na obchodní podmínky umístěné na webových stránkách označených ve smlouvě uzavřené v písemné formě za podmínky, že obchodní podmínky byly stranám známy nebo k návrhu přiloženy, jak rozhodl Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 23 Cdo 240/2015. Co se určitosti týče, nemusí doložka označovat jediný konkrétní příslušný soud – ostatně u doložek pro futuro by to často ani nebylo možné, protože prorogací nelze změnit věcnou příslušnost

a nelze předem vyloučit, že spor nebude spadat do kompetencí krajského soudu dle § 9 odst. 2 o.s.ř. Místní příslušnost sjednána podle místa prodávajícího je dostatečně určitá, což potvrdil Nejvyšší soud v rozhodnutí 23 Cdo 4828/2015 nebo 23 Cdo 4828/2016. Komentář k tomu pak uvádí, že „pro platnou prorogaci je pouze zásadní, aby soud byl objektivně určitelný jakoukoliv třetí osobou“. [5]

Závěr

Prorogační doložka je vhodný procesní nástroj, který stranám dodává právní jistotu ohledně místa konání potenciálních sporů. Vzhledem k poměrně bohaté judikatuře by stranám nemělo činit potíže uzavřít doložku platně a se zamýšlenými důsledky, přičemž doufáme, že tento článek upozorňuje na nejzásadnější právní problémy, které při sjednávání mohou nastat.



Mgr. Jan Krampera,
partner



Mgr. Vojtěch Faltus,
advokát



Lukáš Vacek,
právní asistent

Dvořák Hager & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.

Oasis Florenc

Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
e-mail: paha@dhplegal.com

-
- [1] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 2134/2016 nebo sp. zn. 32 Cdo 5789/2016.
[2] JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-034-0.
[3] HRÁDEK, Jiří in LAVICKÝ, Petr. Civilní proces. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Praktický komentář. ISBN 9788074789885.
[4] Viz op. cit. sub 2.
[5] Viz op. cit. sub 3.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)